

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції

(Харків, 4 листопада 2016 року)

У двох томах

За редакцією *А. П. Гетьмана, Б. М. Головкина*

Том 1

Харків
«Право»
2016

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (голова);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (відповідальний секретар);
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, асист. О. В. Новіков

Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р. : у 2 т. / за ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. – 166 с.

ISBN 978-966-937-086-0

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)

злочинів. Але, проаналізувавши ст. 64 КК Польщі, можна визначити основні ознаки рецидиву злочинів. Такими ознаками є: 1) особу повинно бути засуджено до позбавлення волі за умисний злочин; 2) протягом п'яти років після відбуття не менше шести місяців покарання особа вчинює умисний тяжкий злочин; 3) злочин, який вчиняє особа, має бути схожим з тим, за який її вже було засуджено. В цьому випадку законодавець вказує на характеристику як первинного злочину, так і на характеристику наступних злочинів. Тобто КК Польщі вказує на такі ознаки злочинів, як умисність, подібність та тяжкість. Привертає до себе увагу ознака, яка визначає час, протягом якого особа повинна вчинити наступний злочин. Вона визначена як складна темпоральна конструкція, яка встановлює, що для рецидиву особа повинна вчинити новий злочин: 1) протягом п'яти років після відбуття покарання особа повинна вчинити новий злочин; 2) особа повинна відбутися 6 місяців покарання. За межами таких темпоральних показників діяння особи не буде визнаватися рецидивом.

Отже, незважаючи на випадки подібності законодавчого закріплення рецидиву злочинів в різних країнах, в більшості випадків таке закріплення має суттєві відмінності. КК кожної країни закріплює індивідуальне визначення рецидиву та наділяє його специфічними ознаками. Саме через це і видається неможливим визначити точну кількість ознак, яка б давала нам можливість говорити, що за наявності останніх певна ситуація буде вважатися рецидивом без прив'язки до національного законодавства конкретної країни. Але на основі аналізу зарубіжного кримінального законодавства та його порівняння, можна вивести загальні ознаки, які притаманні, якщо не всім, то більшості положенням КК щодо рецидиву злочинів. До них належить: 1) ознака злочинного діяння – діяння, яке вчинює особа, обов'язково повинно визнаватися злочином за внутрішнім законодавством країни; 2) ознака множинності – особа повинна вчинити первинний та наступний злочини; 3) ознака судимості – особа повинна бути засуджена за первинний злочин, за умови, якщо судимість не знята або не погашена; 4) ознака темпоральності – особа повинна вчинити наступний злочин у певний проміжок часу, який встановлений внутрішнім законодавством. Саме за наявності перелічених ознак можна попередньо встановити наявність чи відсутність рецидиву, і вже після встановлення останніх, за допомогою специфічних ознак внутрішнього законодавства країни, можна остаточно кваліфікувати рецидив злочинів.

Список літератури

1. Кримінальний кодекс Республіки Білорусь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.kulichki.com/vip/uk/00000004.htm>.
2. Уголовный кодекс Испании / под ред. и с предисл. д-ра юрид. наук, проф. Н. Ф. Кузнецовой и д-ра юрид. наук, проф. Ф. М. Решетниковой. – М. : Зерцало, 1998. – 218 с.
3. Уголовный кодекс Литовской Республики / под ред. В. Павилониса ; пер. с лит. В. П. Казанскене. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. – 470 с.

*Л. М. Шутова,
студентка 3 групи 5 курсу міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ВПЛИВ ВІКТИМІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ НА СТАН ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

На сьогодні ця тема є досить актуальною, оскільки рівень віктимізації населення в Україні залишається доволі високим. Щороку лише від зареєстрованих злочинів страждають понад 340 тис. осіб, що в розрахунку на 10 тис. населення становить 75 осіб [1]. У своїй монографії В. О. Туляков зазначає, що рівень віктимізації в середньому у 2–2,5 разу перевищує рівень зареєстрованої злочинності в Україні [2].

Засновником такого предмета, як віктимологія, є Л. В. Франк, оскільки без його впливу не склалося б поняття «віктимізація». Так, за його словами, віктимізація – це процес перетворення в жертву, а також його результат, незалежно від того, одиничний цей випадок чи масовий [3]. Схематично віктимізацію можна поділити на декілька етапів: виникнення віктимності → утворення криміногенної ситуації → реалізація віктимності злочинним посяганням → посткримінальна поведінка жертв злочинів [1].

Віктимологічну характеристику жертв злочинів в Україні можна проаналізувати за такими показниками: *за статтю*: чоловіки – 62%; *за віком*: особи 18–24 років, а також 30–39 років [4]; *за соціальним становищем і рівнем доходів*: соціально невлаштовані низькостатусні особи (маргінали) із невизначеним родом занять, без стабільного джерела доходів та проблемами з комунікаціями [1].

Детермінантами віктимізації є явища і події, які обумовлюють групову (масову) й індивідуальну віктимність та створюють небезпеку заподіяння злочином шкоди її носіям [1]. Дослідженням факторів, що впливають на віктимізацію, займалися такі вчені, як А. Закалюк, А. Зелінський, О. Туляков та інші. Фактори, які впливають на індивідуальну віктимність, є соціальні, психологічні, біофізичні якості особи, які у певній життєвій ситуації сприяють формуванню умов вчинення злочину і заподіяння шкоди цій особі [5].

Підвищує ризик індивідуальної віктимізації стан алкогольного сп'яніння (наркотичного збуктування), що блокує контрольну і регуляторну функцію свідомості, пригнічує волю, стимулює агресію і брутальність [1]. За даними Д. В. Рівмана, у стані алкогольного сп'яніння перебувало 41 % жертв умисних вбивств і 52 % жертв заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, причому у більшості випадків вони спільно розпивали спиртні напої перед злочинним посяганням [6]. Щодо групової (масової) віктимності, то серед детермінантів слід назвати: несформованість культури безпечної поведінки громадян у повсякденному житті, страх перед злочинністю, поширені у народі традиції не звертатися до правоохоронних органів за захистом від злочинних посягань, не повідомляти про вчинені злочини [1].

Існують певні заходи та методи віктимологічного запобігання, серед яких є переконання, надання допомоги, застереження, забезпечення особистої і майнової безпеки, нейтралізація віктимогенно небезпечних ситуацій. Кінцевою метою такого запобігання є зменшення кількості жертв злочинів та убезпечення людей, що мають схильність наражатися на небезпеку злочинних посягань [1].

Таким чином, вплив віктимізації населення на стан злочинності в Україні є досить помітним, оскільки існує безліч факторів, які сприяють розвитку цього явища. Для того щоб запобігти, або хоча б зменшити кількість жертв злочинів, які схильні наражатися на небезпеку, необхідно дотримуватись методів та заходів віктимологічного запобігання.

Список літератури

1. Головкин Б. М. Віктимізація населення в Україні: стан, детермінанти, запобігання / Б. М. Головкин // Теорія і практика правознавства. – Вип. 2 (6). – 2014.
2. Туляков В. О. Віктимологія (соціальні і кримінологічні проблеми) : монографія / В. О. Туляков. – Одеса : Юрид. лит., 2000. – 336 с.
3. Франк Л. В. Потерпевшие от преступления и проблемы советской виктимологии : монографія / Л. В. Франк. – Душамбе, 1977. – 237 с.
4. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження) : монографія / за ред. Ю. В. Бауліна, В. І. Борисова. – Х. : Кросроуд, 2008. – 364 с.
5. Давиденко В. Л. Фактори, що впливають на віктимність і віктимізацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pap.in.ua/4_2015/96.pdf.
6. Ривман Д. В. Кримінальна віктимологія : учебник / Д. В. Ривман. – СПб. : Питер, 2002. – 304 с.